

Achraf Bougroug og Pål Sletten

Nåsituasjonen i norsk økonomi

Anslag for aktivitetsnivået ved utgangen av mars
2020

I serien Notater publiseres dokumentasjon, metodebeskrivelser, modellbeskrivelser og standarder.

© Statistisk sentralbyrå
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen
skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.

Publisert 07.04.2020

ISBN 978-82-537-[####-#] (elektronisk)
ISSN 2535-7271 (elektronisk)

Standardtegn i tabeller	Symbol
Tall kan ikke forekomme	.
Oppgave mangler	..
Oppgave mangler foreløpig	...
Tall kan ikke offentligjøres	:
Null	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
Foreløpig tall	*
Brudd i den loddrette serien	—
Brudd i den vannrette serien	
Desimaltegn	,

Forord

Den pågående koronaepidemien stiller det norske samfunnet overfor betydelige utfordringer. Smitteverntiltak i Norge og i utlandet har ført til en omfattende nedstenging av den økonomiske aktiviteten. For å kunne utforme riktige tiltak er det et stort behov for et mest mulig helhetlig bilde av situasjonen. Statistisk sentralbyrå har tatt flere initiativ for å sikre planlagt statistikkproduksjon, og har også utarbeidet nye statistikker.

For to uker siden ble det satt i gang et arbeid med å sammenstille det som finnes av løpende informasjon ved hjelp av nasjonalregnskapets beregningssystemer. Det har gitt grunnlag for å beskrive aktiviteten i norsk økonomi etter at de vidtrekkende smitteverntiltakene ble innført. Dette er ikke å regne som offisiell statistikk, men snarere som en eksperimentell bruk av de verktøy Statistisk sentralbyrå har til rådighet. Resultatene gir etter vår vurdering en forståelse for hvor brå og omfattende nedstengingen av norsk økonomi har vært. Tallene har vært stilt til rådighet for ekspertgruppen for samfunnsøkonomisk vurdering av smitteverntiltak.

Nasjonalregnskapet er et lagarbeid, og normalt synes ikke de mange som bidrar. Beregningene i dette notatet er av uvanlig karakter, og jeg vil få takke medarbeidere i seksjon for nasjonalregnskap for god innsats: Achraf Bougroug ledet arbeidet, Pia Tønjum holdt styr på kjernesystemet i beregningene, og Kristine Erstad Vegard og Magnus Helliesen ga viktige bidrag underveis. En rekke sektorekspertene leverte vurderinger av sine områder. Lagarbeidet ble gjennomført under uvante omstendigheter på hjemmekontorer i Oslo og omegn, men velfungerende løsninger for fjernarbeid gjorde det mulig å komme i havn.

Statistisk sentralbyrå, 07.04.2020

Lasse Sandberg

Sammendrag

Statistisk sentralbyrå har benyttet nasjonalregnskapets beregningsapparat til å anslå nåsituasjonen i norsk økonomi ved utgangen av mars 2020. Resultatene er ikke å regne som offisiell statistikk, men er et forsøk på å anslå hvor norsk økonomi befinner seg, sammenliknet med situasjonen ved inngangen til måneden. Det er ikke et anslag på nasjonalregnskap for mars, for nedgangen startet midt i måneden.

Tallene må betraktes som et anslag på størrelsesorden. Beregningene innebærer en rekke forutsetninger, og informasjonsgrunnlaget er både tynt og uvant. På mange områder benyttes opplysninger fra flere kilder for å anslå nivået på aktiviteten i ulike næringer.

Tallmaterialet er vesentlig mer begrenset og av en helt annen karakter enn det som brukes i det ordinære nasjonalregnskapet. Hovedbildet avtegner seg imidlertid tydelig. Aktiviteten i fastlandsøkonomien er ved utgangen av mars om lag 14 prosent lavere enn nivået ved inngangen til måneden. Dette reflekterer at aktiviteten i deler av næringslivet og offentlig forvaltning har stoppet helt opp.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Innhold	5
1. Bakgrunn	6
2. Det anvendte beregningsopplegget	7
2.1. Beregningsopplegg for månedlig nasjonalregnskap.....	7
2.2. Beregningsopplegg for situasjonen ved utgangen av mars.....	7
2.3. Utviklingen i offentlig forvaltning.....	10
3. Resultater	11

1. Bakgrunn

Deler av norsk økonomi stengte ned virksomheten i annen halvdel av mars 2020. Strenge smitteverntiltak medfører at mye aktivitet innstilles eller innskrenkes. En brå nedgang i internasjonal økonomi som følge av lignende tiltak i andre land og et kraftig fall i oljeprisen, påvirker også norsk økonomi. Uavhengig av disse tiltakene vil usikkerheten koronaepidemien skaper føre til at husholdninger og næringsliv endrer tilpasning, noe som kan gi både redusert etterspørsel og redusert produksjon.

I Norge, som i andre land, har nedstengingen vært nær momentan. Dette gjenspeiles i utviklingen i registrert arbeidsledighet. Ifølge tall fra NAV økte antall helt eller delvis registrerte arbeidsledige fra vel 90 000 personer i februar til nesten 400 000 personer i mars. En stor del av de nye ledige var permitterte.¹

Også annen tilgjengelig informasjon viser hvor raskt og bredt den økonomiske aktiviteten har stoppet opp. Dette har utløst vidtrekkende tiltak fra myndighetene for å sikre inntekten til husholdningene og berge bedrifter fra konkurs.

Både myndigheter, næringsliv og husholdninger prøver å danne seg et bilde av den økonomiske utviklingen for å kunne planlegge tiltak og tilpasse seg. Mer generelt har offentligheten behov for opplysninger som grunnlag for å forstå og vurdere situasjonen.

Statistisk sentralbyrå utarbeider månedlig nasjonalregnskap (MNR) som gir et helhetlig bilde av norsk økonomi. Tall for mars 2020 skal publiseres 12. mai, om lag en uke etter at statistikkgrunnlaget er klart. Dette vil være for sent til å være til nytte for den løpende planleggingen, da mange tiltak må besluttes lenge før den tid.

Statistisk sentralbyrå har derfor prøvd å utnytte nasjonalregnskapets beregningsapparat til å anslå nåsituasjonen i norsk økonomi ved utgangen av mars måned. Resultatene er ikke å regne som offisiell statistikk, men er et forsøk på å anslå hvor norsk økonomi befinner seg, sammenliknet med situasjonen ved inngangen til måneden. Det er ikke et anslag på nasjonalregnskap for mars, for nedgangen startet midt i måneden. Når nasjonalregnskap for mars måned foreligger, vil det ventelig vise en nedgang som er vesentlig mindre enn det vi nå tror er tilstanden ved utgangen av måneden. Det er heller ikke en prognose for april, for aktiviteten gjennom april kan både bli høyere og lavere enn det som var situasjonen i slutten av mars. April vil dessuten preges av påskeferien, da mye aktivitet uansett ville være stengt ned.

Tallene må betraktes som et anslag på størrelsesorden. Enkelte indikatorer som ligger til grunn for analysen beveger seg så raskt at det gjør stor forskjell om man ser på de to siste ukene i mars, eller bare på den siste. Beregningene er basert på en rekke forutsetninger, og informasjonsgrunnlaget er både tynt og uvant. På mange områder benyttes opplysninger fra flere ulike kilder for å anslå nivået på aktiviteten i ulike næringer. Vi mangler erfaring med disse kildene, og prøver å vurdere dem opp mot hverandre, men usikkerheten er stor. Det er ikke tilstrekkelig informasjon per 6. april til å presentere et fullstendig regnskap for både tilgangs- og anvendelsessiden i nasjonalregnskapet. Vi legger vekt på produksjonsbildet, både fordi vi her har mest informasjon og fordi det antas å være av størst interesse.

¹ I motsetning til i arbeidskraftsundersøkelsen (AKU) fra SSB, regnes personer som er 100 prosent permittert som arbeidsledige fra dag én hos Nav. I AKU vil disse personene regnes som sysselsatte med midlertidig fravær i de første tre månedene av permitteringen.

Endringstall for bruttoprodukt etter næring er angitt med prosentvis endring, med heltall uten desimaler. Det er ingen grunn til å legge skjul på at vi like gjerne kunne gjort andre tekniske valg som ville endret resultatene med et helt prosentpoeng. Det ville likevel ikke endret hovedbildet.

2. Det anvendte beregningsopplegget

2.1. Beregningsopplegg for månedlig nasjonalregnskap

Månedlig nasjonalregnskap (MNR) publiseres om lag 40 dager etter månedens utløp. Kvartalsvis nasjonalregnskap (KNR) er gitt ved summen av månedstallene, både for ujusterte og sesongjusterte størrelser. Beregningsopplegget for MNR inneholder samme detaljgrad som KNR, men bare tall for makroøkonomiske hovedstørrelser publiseres på månedsbasis. Det skyldes blant annet at noe underlagsinformasjon har varierende kvalitet, og de detaljerte månedstallene har derfor vært vurdert som for ustabile til å publiseres.

Både MNR og KNR er indikatorregnskaper, som betyr at de fleste regnskapsstørrelsene beregnes som endring fra nivået i siste endelige årsregnskap (basisår) ved hjelp av korttidsindikatorer.

Endelige nasjonalregnskapstall for et år publiseres om lag 20 måneder etter utgangen av året og bygger på et detaljert datamateriale. Årsregnskapssystemet har 150 næringsgrupper. Det utarbeides arbeidskraftregnskap for alle næringer.

MNR og KNR følger samme definisjoner og prinsipper som det endelige årlige nasjonalregnskapet, men er vesentlig mer aggregert i beregningen, med omtrent 80 næringer. Arbeidskraftregnskapet utarbeides bare til KNR, og det publiseres ikke sysselsettingstall i MNR. Opplysninger om utviklingen i arbeidsmarkedet er imidlertid en sentral indikator for MNR.

Nasjonalregnskapet beregnes i både løpende og faste priser. Beregninger i faste priser betyr at det justeres for prisendringer og volumkomponenten isoleres. I MNR er de fleste indikatorer volummål, som benyttes for å anslå utviklingen i volumstørrelser. Verditalle beregnes deretter gjennom inflatering ved hjelp av prisindekser.

For mange næringer er volumindikatoren en beregnet arbeidskraftstørrelse basert på data fra a-ordningen om antall arbeidsforhold samt rapportert overtid og fravær. Beregningene tar hensyn til antall virkedager, ferie, og skiftarbeid for næringer det er relevant for. Det gjør at det har ligget til rette for å benytte foreliggende arbeidsmarkedsdata fra NAV når en har utarbeidet anslag for aktiviteten i norsk økonomi ved utgangen av mars.

2.2. Beregningsopplegg for situasjonen ved utgangen av mars

MNR viser utviklingen i ulike størrelser for en hel måned. Denne sammenliknes vanligvis med samme størrelse for foregående måned, og ofte sammenliknes summerte tall for tremånedersperioder for å fjerne tilfeldig variasjon.

I mars 2020 falt aktiviteten kraftig fra midten av måneden. I beregningen av situasjonen ved utgangen av mars har vi benyttet foreliggende data fra de to siste ukene i mars for å anslå aktivitetsnivået sammenliknet med før koronakrisen.

Teknisk er dette gjort ved å benytte indikatorer fra siste del av måneden som om de representerte en hel måned.

Resultatene kan tolkes på to måter. De kan tolkes som et fall fra nivået før krisen, altså hvor mye bruttonasjonalproduktet i fastlandsøkonomien er redusert fra inngangen til utgangen av mars. De kan også tolkes som simulering av en «full korona-måned», dvs. som om tilstanden ved utgangen av mars har hatt varighet hele mars måned. Tallene viser utviklingen i en slik teoretisk «full korona-måned» sammenlignet med februar. De skal derimot *ikke* tolkes som et anslag på nasjonalregnskap for mars, siden nedgangen først satte inn for alvor fra 13. mars av.

Beregningene starter med å framskrive de ordinære indikatorene for MNR fra februar til mars, basert på den historiske utviklingen. Disse skaleres deretter med den informasjon vi har om situasjonen i slutten av mars. Resultatet blir et fullstendig tallsett for MNR. Disse tallene er imidlertid bare å anse som anslag på en størrelsesorden. Det er mest informasjon om produksjonssiden av økonomien, og vi har lagt mest vekt på denne delen av beregningene.

Vi har nøydt oss med å anslå tall for fastlandsøkonomien. Det skyldes først og fremst at vi antar det er av størst interesse nå. Det ser foreløpig ikke ut til at oljeproduksjonen har blitt redusert, noe som må sees i sammenheng med at det er store kostnader ved å stenge ned slik virksomhet. Til gjengjeld har oljeprisen falt kraftig, noe som gir virkninger til utenriksøkonomien.

Den viktigste informasjonskilden for beregningene er NAVs tall for dagpengesøknader. I midten av mars la NAV om deler av sin statistikkproduksjon for å kunne gi hyppigere informasjon om utviklingen i sykmeldinger, søknader om dagpenger og arbeidsledighet. Dagpengesøknader kan kobles til informasjon om tidligere arbeidsgiver, og gir dermed en indikasjon på nedgangen i sysselsetting i ulike næringer. NAV har publisert slike næringsfordelte tall i to omganger; 25-mars og 1. april.

Dagpengesøknadene er i all hovedsak fra permitterte arbeidstakere. Permitteringsregelverket ble endret i mars, og lønnspliktp perioden for arbeidsgiver (arbeidsgiverperioden) ble redusert fra 15 til 2 dager. Det kan ha ført til at noen bedrifter har vært raskere til å permittere enn de ellers ville vært. Det er mulig å være delvis permittert, og nedre grense for å ha rett til dagpenger er redusert fra 50 til 40 prosent redusert arbeidstid. Tallene fra NAV viser at det er en noe større andel enn normalt av de permitterte som fortsatt arbeider litt. Antallet permitteringer antas likevel å være en god indikator på fallet i aktivitet.

I tillegg til dagpengesøknader, har NAV publisert tall for sykefraværstilfeller med Covid-19 som diagnose. Disse viser at det ved utgangen av mars var vel 30 000 slike tilfeller. Dette skal sees i sammenheng med at personer med mistanke om Covid-19 skal være i karantene, og vil ha rett på sykepenger. I tillegg til sykefravær, har også arbeidstakere fått utvidet rett til omsorgspenger i forbindelse med at barnehager og skoler er stengt. Vi mangler opplysninger om omfanget av slikt fravær.

Endelig er det en rekke arbeidstakere som ikke har krav på dagpenger. Det gjelder blant annet arbeidstakere som ikke har hatt høy nok inntjening eller er i utdanning. I noen næringer er det større innslag av slike arbeidstakere, det gjelder for eksempel overnattings- og serveringsvirksomhet, varehandel og kunstnerisk virksomhet. I slike næringer kan sysselsettingen dermed falle mer enn det dagpengesøknadene skulle tilsi.

En sentral antagelse i beregningene er at bruttoproduktet i en næring faller minst like mye som sysselsettingen. Dette vil ikke være riktig for alle næringer. I kapitalintensive næringer er sysselsetting en mindre god indikator. Det vil for eksempel være tilfelle for eiendomsdrift, hvor produksjonen i første rekke avhenger av hvor mange kvadratmeter bygg som leies ut.

For andre næringer vil bruttoproduktet derimot falle *mer* enn sysselsettingen. I en del næringer er det vanskelig å redusere produktinnsatsen like raskt som produksjonen. For eksempel er produksjonen av frisørtjenester redusert til nær null som følge av Helsedirektoratets pålegg om stenging. Mange frisører har permittert sine ansatte, men må fortsatt betale husleie og strøm. Det innebærer at bruttoproduktet kan bli negativt for disse næringene.

Sysselsettingstallene vil dessuten ikke fange opp den produktivetsnedgangen som mange virksomheter opplever som følge av fjernarbeid. Den vil vi først ha grunnlag for å vurdere når vi har et fullstendig og detaljert informasjonsgrunnlag både for produksjon, priser og timeverksutvikling. Det vil først tas inn i endelig nasjonalregnskap høsten 2022.

Beregningene er gjennomført ved å vurdere næring for næring. Data fra NAV er holdt opp mot andre tilgjengelige opplysninger for de ulike næringene. En del er hentet inn særskilt for dette formål; det gjelder blant annet opplysninger fra Avinor om ukentlig passasjertrafikk på norske lufthavner, fra sykehus om utvikling i aktivitet gjennom mars, fra Fiskeridirektoratet om landete fangster og fra kollektivselskaper om passasjertransport. Mye informasjon har også vært hentet fra åpne kilder og gjennom media. For eksempel publiserer Kystverket løpende statistikk for skipsanløp til norske havner, som understøtter vurderinger av utviklingen i innenriks sjøfart. Mange store virksomheter har offentliggjort anslag for hvor mye produksjonen er redusert. En rekke bransjeorganisasjoner har gjennomført undersøkelser blant sine medlemsbedrifter.

Vi har videre tatt inn opplysninger om hvordan smitteverntiltakene påvirker ulike næringer. Helsedirektoratet har pålagt en rekke virksomheter å stenge eller legge om driften. Pålegget omfatter store deler av serveringsnæringen, kultur- og idrettsarrangementer, og virksomheter der det er vanskelig å holde fysisk avstand, som frisører, hudpleie, treningssentre og svømmehaller. Også enkelte helsefaglige virksomheter utenfor spesialisthelsetjenesten er omfattet, blant annet fysioterapeuter og psykologer. Dette gir grunnlag for å vurdere hvordan NAVs permitteringstall slår ut på mer detaljert nivå.

Beregningene har i mange tilfeller vært gjort ved å anslå utviklingen på en mer detaljert næringsinndeling enn den som publiseres også i det årlige nasjonalregnskapet. Det har gjort det mulig å vurdere den tilgjengelige informasjonen opp mot riktig næring. For eksempel inngår frisører i næringsgruppen «annen personlig tjenesteyting», men beregningene for denne gruppen har vært gjennomført på det mer detaljerte nivået hvor frisører framkommer som egen næring.

Statistisk sentralbyrå har fra og med uke 11 publisert ukentlige tall for utenriks-handel med varer. Denne informasjonen har blitt innarbeidet, slik at beregningene i prinsippet også har med import og eksport. Vi mangler imidlertid informasjon om utviklingen i tjenestehandelen. Det har også vært vanskelig å anslå utviklingen i faste priser, siden det ikke finnes ukentlig prisinformasjon for annet enn utvalgte produkter. Anslag for utviklingen i husholdningenes konsum bygger på rapporter fra bransjeorganisasjoner og mediaoppslag, foreløpig innrapportering til

detaljomsætningsindeksen, samt de anslag vi har for produksjonen av ulike tjenester.

Selv om beregningene er gjennomført på detaljert nivå, har formålet vært å anslå nåsituasjonen til fastlandsøkonomien, ikke utviklingen i enkeltnæringer. Vi har derfor lagt mer vekt på store næringer enn på små.

Beregningsopplegget bygger i hovedsak på volumindikatorer, slik at resultatene framkommer som endring i faste priser. Det aller meste av prisinformasjon mangler, og vi har derfor ikke prøvd å anslå utviklingen i løpende priser.

MNR publiserer tall for en rekke anvendelseskomponenter, og forholdsvis lite informasjon for produksjonsbildet. Når vi legger fram tall for nåsituasjonen i norsk økonomi vil vi presentere noe mer detaljerte tall for bruttoproduktet etter næring. Tallene vil likevel være vesentlig mer aggregert enn i KNR. Vi vil ikke presentere anvendelseskomponenter, med unntak av konsum i husholdningene, herunder vare- og tjenestekonsum. Alle resultater presenteres som en prosentvis endring fra inngangen til mars 2020.

2.3. Utviklingen i offentlig forvaltning

I nasjonalregnskapet måles produksjon i offentlig forvaltning i løpende priser fra kostnadssiden, som summen av lønnskostnader, produktinnsats, kapitalslit og netto produksjonsskatter. I det årlige nasjonalregnskapet regnes undervisning og helse- og omsorgstjenester om til faste priser ved hjelp av volumindikatorer for de respektive områdene, mens for offentlig administrasjon og forsvar beregnes fastpristall ved hjelp av en kvalitetskorrigert kostnadsdeflator

I KNR beregnes produksjonen i offentlig forvaltning etter samme metoder som til endelig regnskap, basert på kvartalsvis regnskapsinformasjon. Siden de offentlige regnskapene ikke foreligger på månedsbasis, benyttes opplysninger fra a-ordningen for å anslå produksjonen fra måned til måned i MNR. Nr offentlige regnskaper for kvartalet foreligger avstemmes månedstallene. I måneds- og kvartalsregnskapene blir omregningen fra verditall til fastpristall gjort ved hjelp av kostnadsprisindekser for de ulike komponentene. Dette gjelder av praktiske årsaker også områdene utdanning, helse og omsorg.

Barnehagetjenester, undervisningstjenester og helse- og omsorgstjenester tilbys av både offentlig forvaltning og private aktører. Normalt er det små endringer innen disse områdene fra en måned til den neste. Beregningsopplegget er ikke tilpasset den brå nedgangen i mars 2020, og har derfor blitt justert.

Barnehager, skoler og utdanningsinstitusjoner ble pålagt av Helsedirektoratet å holde stengt fra midten av mars. I stats- og kommuneforvaltningen har ikke personalet i slike institusjoner blitt permittert. Private barnehager har heller ikke permittert ansatte. Overføringene fra kommunene, den viktigste inntekten til de private barnehagene, vil gå som fr. Husholdningenes egenbetalinger til private barnehager vil i hovedsak bortfalle, men vil bli kompensert av staten.

For å fange opp dette i beregningene av nåsituasjonen, har vi valgt å beregne volumutviklingen i barnehageproduksjonen, enten de er offentlige eller private, ved hjelp av anslag på utviklingen i antall oppholdstimer i barnehagene. Anslagene innebærer at barnehager og skolefritidsordning har redusert aktiviteten ned til nr null, siden bare barn av samfunnskritisk personell tilbys opphold. Skoler og utdanningsinstitusjoner antas å bare ha en liten nedgang i produksjonen, siden undervisning nå i stor grad er erstattet av fjernundervisning.

Den samme problemstillingen gjør seg gjeldende i deler av helsetjenestene. Etter retningslinjer fra Helsedirektoratet har tannleger, fysioterapeuter, psykologer og enkelte andre helsetjenester innstilt eller redusert driften. Sykehusene har redusert den normale aktiviteten for å ha ledig kapasitet til å ta imot pasienter med Covid-19. Også deler av allmennlegetjenesten rapporterer om lavere antall konsultasjoner enn normalt, fordi pasienter vegrer seg for å oppsøke legekantorene.

Beregningene gir en sterk nedgang i bruttoproduktet både i undervisning og i helse- og omsorgstjenester. Nedgangen skjer både hos private leverandører og i offentlig forvaltning. Konsekvensen er at bruttoproduktet i offentlig forvaltning samlet anslås å være betydelig redusert ved utgangen av mars. Dette er uvanlig, men reflekterer at store tjenesteområder nå har innstilt eller redusert driften.

3. Resultater

Tallmaterialet vi legger fram her er vesentlig mer begrenset og av en helt annen karakter enn det som brukes i det ordinære nasjonalregnskapet. Hovedbildet avtegner seg imidlertid tydelig. Aktiviteten i fastlandsøkonomien er ved utgangen av mars om lag 14 prosent lavere enn nivået ved inngangen til måneden, jf. tabell 1. Dette reflekterer at aktiviteten i deler av næringslivet og offentlig forvaltning har stoppet helt opp.

Nedgangen er særlig sterk i flere tjenestenæringer. Den 12. mars fastsatte Helsedirektoratet forskrift som forbød kultur- og idrettsarrangementer, stengte serveringssteder, personlige tjenester som frisører og hudpleiere, samt treningssentre og svømmehaller. Det ble også gitt råd om at man bør holde større avstand til andre mennesker. Enkelte kommuner har fulgt opp med ytterligere innstramminger, med blant annet forbud mot alkoholserving.

Dette slår ut i en svært sterk nedgang i bruttoproduktet i kultur, underholdning og annen tjenesteyting. I sistnevnte næringsområde inngår blant annet frisørsalonger, med knapt 16 000 sysselsatte, som nå er helt stengt. Nedgangen er enda sterkere i overnattings- og serveringsnæringen.

Overnattings- og serveringsnæringen rammes også av at karanteneregler begrenser reisetrafikken både innenlands og til utlandet. Dette er ytterligere forsterket av forbud mot opphold på fritidseiendom i annen kommune. Reisebegrensningene fører også til at bruttoproduktet i transport utenom utenriks sjøfart faller markert. Det skyldes blant annet en nær fullstendig stopp av passasjertrafikk med fly, men også annen landtransport faller mye.

Nedgangen i tjenestenæringene sees også i varehandelen. Noen indikatorer tyder på at det er en ikke ubetydelig oppgang i dagligvarehandelen, men i mange andre deler av detaljhandelen er det et bratt fall. Varehandelen preges også av den generelle nedgangen i andre næringer, som slår ut i redusert engroshandel.

Både faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting og forretningsmessig tjenesteyting preges av det generelle tilbakeslaget. Det er en sterk økning i permitteringer fra bemanningsselskaper, som utløses av at aktiviteten i andre næringer stopper opp. Bruken av vektere på kjøpesentre og flyplasser ble brått redusert etter 12. mars, det samme gjelder ordensvakter i utelivsbransjen.

Helsedirektoratet vedtok også å stenge barnehager, skoler og utdanningsinstitusjoner. På usikkert grunnlag antar vi at aktiviteten i høyere

utdanning på kort sikt ikke er vesentlig påvirket. Både utdanning og forskning kan drives videre gjennom fjernarbeid. Aktiviteten i barnehagene antas derimot å ha falt nesten helt bort, mens aktiviteten i skolene reduseres noe. Også aktiviteten i flere helsetjenester går ned. Dette slår ut i en kraftig nedgang i bruttoproduktet i undervisning og særlig i helse- og omsorgstjenestene. Nedgangen skjer både i stats- og kommuneforvaltningen og i private foretak innen disse næringene, jf. avsnitt 2.3.

Hovedbildet viser en nedgang i bruttoproduktet i tjenester inkludert boligjenester på 16 prosent. Dette tallet omfatter ikke tjenesteproduksjonen i offentlig forvaltning. I tabell 2 vises utviklingen for utvalgte tjenestenæringer, for hele økonomien. Her inngår også tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning. Tallene for hver enkelt næring er usikre, men dette underlagsmaterialet er likevel tatt med her for å vise størrelsesorden på nedgangen.

Bruttoproduktet i offentlig administrasjon og forsvar anslås å være om lag uendret. Dette anslås konvensjonelt ut fra kostnadene i produksjonen, som i liten grad er påvirket så langt. I og med at bruttoproduktet i undervisning og i helse- og omsorgstjenester faller mye, går det samlede bruttoproduktet i offentlig forvaltning ned med 8 prosent.

Industri og bergverk har også opplevd et brått fall i aktiviteten. Beregningene våre gir en nedgang på vel 12 prosent fra starten av mars til utgangen av måneden. Det er dramatisk, men likevel mindre enn nedgangen i tjenestenæringene. De fleste av industrigrenene er rammet, både de som produserer for innenlands bruk og de som produserer for eksport. Det tyder på at det er flere faktorer som trekker i samme retning. Industrien kan være påvirket både av fallende innenlands og utenlands etterspørsel, problemer med leverandørkjeder, og usikkerhet om framtiden.

Det foreligger lite informasjon om utviklingen i etterspørselskomponentene. Vi har imidlertid noen opplysninger om husholdningenes konsum, som delvis også kan beregnes fra produksjonssiden. Disse tyder på at konsumet var nær 25 prosent lavere ved utgangen av mars, enn ved inngangen til måneden.

Nedgangen i tjenestekonsumet var noe sterkere enn nedgangen i varekonsumet. I tjenestekonsumet inngår også boligjenester, som ikke var påvirket av koronakrisen. Nedgangen i tjenestekonsum utenom boligjenester var dermed vesentlig sterkere enn nedgangen i varekonsum.

Tabell 3.1 Bruttonasjonalprodukt for Fastlands-Norge

	Bruttoprodukt i 2019. Millioner kroner	Endring i bruttoprodukt i faste priser fra inngangen til utgangen av mars. Prosent
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge, markedsverdi	3 038 614	-14
– Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning, basisverdi	1 963 119	-15
– Industri og bergverk	227 895	-13
– Annen vareproduksjon	362 337	-9
– Tjenester inkludert boligjenester	1 372 887	-16
– Offentlig forvaltning, basisverdi	674 746	-9

Tall for 2019 er fra nasjonalregnskapet. Nedgang i mars er fra beregningene i denne rapporten.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.2 Bruttoprodukt for utvalgte næringer

	Bruttoprodukt i 2019. Millioner kroner	Endring i bruttoprodukt i faste priser fra inngangen til utgangen av mars. Prosent
Transport utenom utenriks sjøfart	92 508	-36
Overnattings- og serveringsvirksomhet	47 835	-59
Forretningsmessig tjenesteyting	92 330	-19
Helse- og omsorgstjenester	362 251	-21
Kultur, underholdning og annen tjenesteyting	63 544	-60

Tall for 2019 er fra nasjonalregnskapet. Nedgang i mars er fra beregningene i denne rapporten.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.